

V.O.B.o.W.

nr. 105
februari 2020

België-Belgique
P.B.
8800 Roeselare 1
BC 6675
P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 28,
afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

nr. 105
februari 2020

COLOFON

Redactie: Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw
Adres: Bergeikenstraat 48, 8800, Roeselare - Rumbeke, 051/22.27.20

Werkten mee aan dit nummer: Johan Buyse, Roland Frits Coghe, Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw, Willem Hantson Jos Vanackere

Vormgeving: Hendrik Hameeuw, Jozef Goderis.
Foto's en illustraties: Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw, Maria Pype, Willem Hantson, Jorgen Huyghe

V.O.B.o.W.-lidmaatschap 2020: wordt betaald op rekening BE 22 4669 1679 9147 (BIC KREDBEBB) van V.O.B.o.W.-vzw. Vaste leden betalen € 26. Gewone leden € 21. De vier Archeokranten per jaar zijn ook voor niet-leden beschikbaar voor €12. Zij verschijnen in februari, mei, augustus en november.

Inleveringsdatum bijdrage eerstvolgende nummer: vóór 15 april 2020.

Verzendingsdienst West-Vlaamse Archeokrant:
Jozef Goderis, Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare. 051/22.27.20 jozef.goderis@skynet.be

Copyright 2020, West-Vlaamse Archeokrant - Jozef Goderis en Jos Vanackere

Overname is toegelaten mits verwijzing naar onze uitgaven. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage. Voor gehele of gedeeltelijke overname is voorafgaande toestemming van de auteur vereist.

V.O.B.o.W. vzw is aangesloten bij Herita: krachtenbundeling Erfgoed Vlaanderen, Het Forum voor Erfgoedverenigingen en Open Monumentendag Vlaanderen

www.vobow.be

INHOUD

Voorwoord	5
Op zoek naar “l’homme de Roulers” <i>J. Goderis & W. Hantson</i>	6
Pijpelogie in de Verwerijstraat te Roeselare <i>J. Goderis</i>	10
Jaarverslag V.O.B.o.W. 2019 <i>J. Goderis & H. Hammeuw</i>	17
Archeo in de Pers	28
Archeo te Kijk	35
Tijdschriften	39
Boekbesprekingen	41
Hernieuwing van het Lidgeld 2020	44
Activiteitenkalender V.O.B.o.W. voorjaar 2020	45

OP ZOEK NAAR “L’HOMME DE ROULERS”

Jozef Goderis en Willem Hantson

Recent werd vanuit het Stadsarchief van Roeselare de vraag gesteld of we al gehoord hadden van “l’homme de Roulers”. Aan het eind van de 19de eeuw zou er immers een ‘oermens’ zijn opgegraven in Roeselare, die in de toenmalige wetenschappelijke literatuur werd omschreven als “l’ homme de Roulers”. Of we hierover meer wisten? Onze zoektocht leverde voorlopig volgende resultaten op.

We kennen “l’homme de Roulers” vooral van de publicatie ‘Roeselare onder de grond’ uit 1989 (zie Bibliografie): niet enkel op pagina 10, maar ook pagina I-XII staan immers de vondstomstandigheden vermeld. In 1899 was men begonnen met het verbreden en verdiepen van de Grote Bassin, o.a. op vraag van de industrieel Emiel Van den Berghe die op de aanpalende percelen (zie Situatieplan) een lijnwaadfabriek en blauwververij had. Tijdens die werken trof men in een veenlaag een reeks palen aan samen met een menselijk skelet, dierenbeenderen, silex-artefacten, een bronzen ring en een Romeinse Minerva-mesheft uit brons. Algauw sprak men van een prehistorisch paaldorp met de prehistorische “man van Roeselare”, die zogenaamd toebehoorde aan het *brachycephale* of breedschedelige Alpiene ras.

Een deel van de vondsten kwam in het KMKG (het tegenwoordige *Museum Kunst en Geschiedenis*) in Brussel terecht, waaronder het skelet van “l’homme de Roulers”. Van deze vondsten is waarschijnlijk enkel het Minerva-mesheft nog traceerbaar (in 1989 wordt het inventaris-nummer B1682 genoemd). De rest van het materiaal heeft Emiel Van den Berghe gehouden tot het na de dood van diens zoon in 1957 bij een openbare veiling in ‘onbekende hand’ is overgegaan, waarna van dit deel van de vondsten eveneens elk spoor ontbreekt. We hebben er dus het raden naar waar het skelet van de prehistorische “l’homme de Roulers” zich momenteel bevindt, voor zover het nog bestaat.

Wat de datering van het skelet betreft, kon men toen enkel uitgaan van de omliggende vondsten. Over de stratigrafie en de precieze context weten we echter niets. Men ging ervan uit dat de houten palen deel waren van een prehistorisch paaldorp dat aan de Mandel zou gelegen hebben, vergelijkbaar met het ‘voorhistorisch’ paaldorp dat Priester Claerhout iets eerder dat jaar in Dentergem had aangetroffen. Het skelet heeft men er rechtstreeks aan gelinkt, evenals de bronzen ring, de silex-artefacten en de dierenbeenderen. Het probleem is dat er van al deze vondsten geen exacte datering gekend is of waarop – met de huidige kennis en mogelijkheden – een datering op uitgevoerd zou kunnen worden, gezien deze allen spoorloos zijn. Het Romeinse Minerva-mesheft klopt in elk geval al niet met deze vermeende context.

De enige beschikbare referentie zijn de vondsten uit 2013 op een bouwterrein aan de Diksmuidsesteenweg 28-42 te Roeselare (zie Foto 1), op nauwelijks 100m van de vindplaats uit 1899. Bij toeval kwamen toen meer dan 100 aangepunte palen (zie Foto 2) in een veenpakket aan het licht. Onderin het pakket werden toen weliswaar ook silex-artefacten gevonden, maar de eikenhouten palen zelf werden via dendrochronologie in de eerste helft van de 13de eeuw gedateerd. Ze maakten waarschijnlijk deel uit van oeverbeschoeiing en mogelijk ook de versteviging van een kade – waar de Mandel bevaarbaar was geworden achter de daar gelegen ‘speye’ of spuisluis – of als paalfundering voor een op de oever gelegen gebouw. Dat hier ook (veel oudere) silex-artefacten aangetroffen werden, wijst op de

typische opbouwende stratigrafie van alluviale beek afzettingen in een stilaan dichtslibbend beekdal vanaf het Holoceen (na de laatste ijstijd). De houten palen werden immers vrij diep de grond in gedreven (tot ca. 3 à 4 m onder het maaiveld), waardoor ze met hun punt in oudere lagen terecht kwamen.

We kunnen besluiten dat de vondsten uit 1899 een palimpsest vormen van meerdere periodes die door elkaar gemixt zijn. De verschillende gelaagdheden werden immers niet onderscheiden bij de ontdekking en men heeft de aparte vondsten ook nooit exact weten te dateren. Bijgevolg kunnen we niet met zekerheid zeggen hoe oud "l'homme de Roulers" nu precies was, laat staan of het om een man of een vrouw (!) ging. De enige mogelijkheid zou zijn om het skelet en/of andere vondsten terug aan het licht te brengen en ze aan hedendaagse onderzoekstechnieken te onderwerpen.

Bibliografie

De Bruyne M. 1989: Archeologie in Roeselare, in: *Roeselare onder de grond*, p.I-XII en p.10.

↳ 4de alinea: *Bij het uitdiepen van de Grote Bassin o.l.v. E.H. Jozef Claerhout kwamen palen, dierenbeenderen en een kleine ring te voorschijn, maar ook een geraamte van een neolithische "man van Roeselare" van het breedschedelige Alpiene Ras.* (Uitgave GOGRO i.s.m. Stadsbestuur Roeselare en V.O.B.o.W.)

Denys D. 1955: *Het Roeselaarse volksleven*, p.11.

↳ 1ste alinea: *Het ontstaan van Roeselare gaat in de nevelen der tijden verloren. Zijn oeroude bewonders zouden, volgens de vaststellingen van moderne ethnologen, uit het neolithicum stammen, hetgene zou blijken uit de overblijfselen van een paaldorp, die ten jaren 1899 onder de Mandel te Roeselare werden*

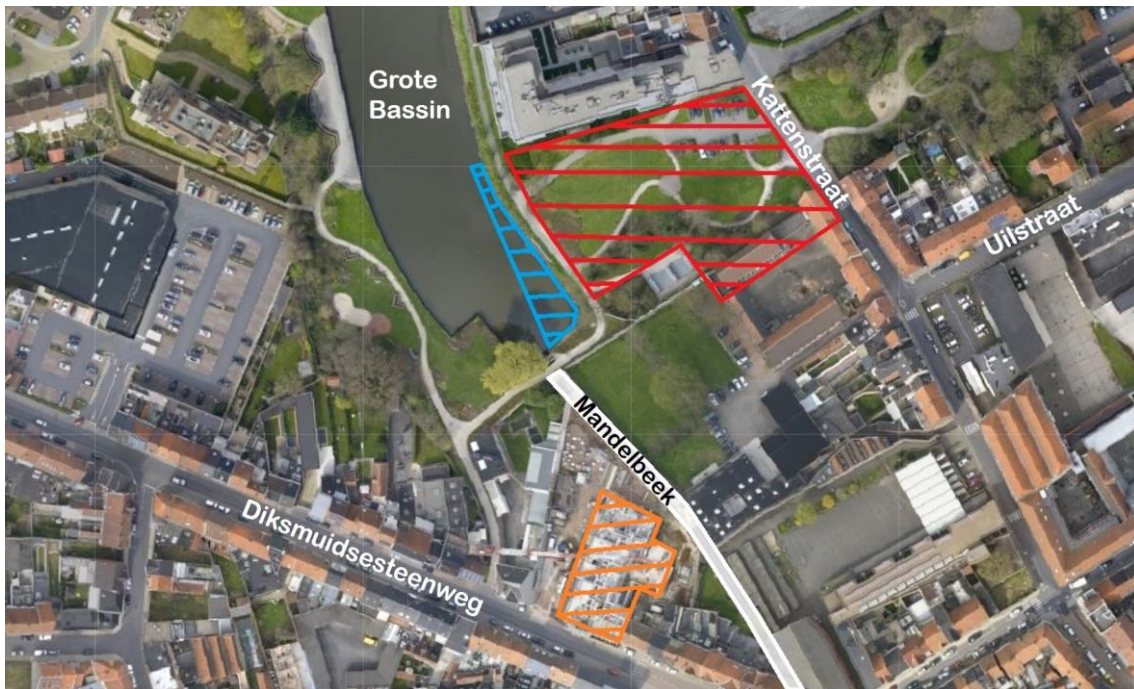
*opgegraven, en uit het alsdan eveneens blootgelegd **geraamte van een volwassen mens uit het neolithisch tijdperk**, welke tot het brachycephale of breedschedelige type behoorde.* (N.v.d.R.: Link met de bewoners van de Nieuwmarkt?) (Uitgave: Steun van het stadsbestuur en de N.V. Bank van Roeselare)

Dochy B.H. 1949: *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*, p.22.

↳ De "**Man van Roeselare**" behoort tot het breedschedelig of brachycephale ras, waarvan veel stammen verspreid waren over het gans bewoond gebied van België tijdens het Neolithicum. Dat ras draagt de naam van ALPIENE RAS: gestalte 1,60m voor de mannen en 1,52m voor de vrouwen, rondkoppig, bruinharig, donkere ogen, brede en korte neus. Het heeft tot heden stand gehouden hier en daar, spijs de latere invasie van de langschedelige blonde Kelten. (N.v.d.R. Nr 5 : De link met de bewoners van de Nieuwmarkt lijkt nogal riskant. Moet aan de hedendaagse archeologische onderzoekstechnieken onderworpen worden, maar van het skelet is niets bewaard in het KMKG in Brussel. Nader onderzoek is op heden dus onmogelijk.) (Uitgave 1949: NV Bank van Roeselare)

Muylaert F. 1989: *Roeselare door de jaren heen*, Fotoalbum postkaarten deel 1, p.7.

↳ 4de alinea: *Archeologische opsporingen en vondsten tussen 1899 en 1905 gedaan bij het uitdiepen van het Grote Bassin, hadden vooral betrekking op het onderzoek van een mogelijk "prehistorisch paaldorp". Palen en dierenbeenderen werden opgedolven, maar ook het geraamte van een neolithische "**man van Roeselare**" van het breedschedelige Alpiene ras. Waar dit geraamte nu evenwel vertoeft blijft een open vraag maar de Roeselarenaars bleven en hadden zeer "oude" voorouders.*

Situatieplan aan de Grote Bassin in Roeselare met de archeologische vondstlocatie uit 1899 (blauwe zone), de voormalige eigendom van Emiel Van den Berghe (rode zone) en de archeologische vondstlocatie uit 2013 ten opzichte van de ingekokerde Mandelbeek (www.geopunt.be).

Foto 1, de archeologische vondstlocatie met de veenlaag en de met houten palen versterkte oever of kaaimuur op de bouwwerf aan Diksmuidsesteenweg 28-42 in Roeselare (IOED RADAR 2013).

Foto 2, een deel van de ca. 100 aangepunte 13de eeuwse eikenhouten palen die op de bouwwerf aan de Diksmuisesteenweg 28-42 in Roeselare werden aangetroffen (IOED RADAR 2015).